

گل رز در مد مردانه جایگاه خاصی دارد، زیرا به دلیل خارهای روی ساقه و قرار گرفتن در کنار گلبرگ‌های ظریف، به عنوان نماد زیبایی، استقامت و قدرت به شمار می‌آید. اگرچه گل از نظر تاریخی نشانه عشق و محبت است، اما خارها می‌توانند باعث آسیب شوند و این نشانه نوعی دوگانگی میان عشق و قدرت محسوب می‌شود. رواج رز در طراحی لباس‌ها و آکسسوارهای مردانه، راه را باز کرده تا کلیشه جنسیتی گل‌ها از بین برود. این روزها گل‌های گلدوزی را می‌توان در لباس‌های شیک و تشریفاتی یافت. گلدوزی با دست به اصالت لباس و تجمل آن می‌افزاید، در حالی که گل‌های ماشین‌دوزی را می‌توان در تمام فروشگاه‌های بزرگ یافت.

چرا همگی عاشق گل‌ها هستیم؟

کاوشی در معانی تاریخی گل و گلدوزی در مد

راضیه خونیانی
روزنامه‌نگار

گل‌ها در دنیای امروز، مترادف با عشق و علاقه هستند. چه گل‌هایی باشند که عروس در مراسم عروسی در دست می‌گیرد و چه گل‌هایی که کودکان به مناسبت روز مادر به مادرشان تقدیم می‌کنند، گل در همه جای دنیا به عنوان نمادی از دوست داشتن و تقدیم آن به عنوان حرکتی محبت‌آمیز تلقی می‌شود. آنها همچنین به‌طور جدایی‌ناپذیر با ظرافت لباس‌های زنانه پیوند خورده و در طول تاریخ نقشی از مد بوده‌اند. از تکرار الگوی ظریف از گل‌ها در لباسی ماکسی گرفته تا جزئیات و ریزه کاری‌ها در ساخت یک مجسمه و ظریف دوزی‌ها روی لباس هنرمندان، کلاً می‌توان گفت که گل‌ها همپیمان با مدل‌های زنانه بوده و هستند. اما چرا گل؟ این نقش و طرح از کجا آمد؟ قبل از آنکه ارتباط گل با ابراز عشق و محبت را مطرح کنیم، بهتر است کمی روی مد و منسوجات گذشته بر اساس آثار تاریخی برجای مانده تمرکز کنیم. در واقع برای درک تاریخچه طولانی گل در مد، باید به گذشته‌های دور سفر کنیم. واضح است که از زمان‌های قدیم از گل‌ها، چه طبیعی و چه چاپی، برای زینت‌بخشی به لباس‌ها استفاده می‌شد. در واقع گلدوزی و چاپ گل بر پارچه تاریخچه جالبی دارد.

مبدأ گلدوزی از آسیا و ایران

پارچه‌هایی با طرح گل و شکوفه‌ها در نقاطی از آسیا مانند ایران، ژاپن و هند رونق داشته است. در ژاپن، نقوش گل با استفاده از تکنیک‌های مختلفی مانند چاپ با خمیر برنج و رنگ‌ریزی کاتازوم ایجاد می‌شد. با این روش‌ها الگوهای زیبایی با استفاده از رنگ‌ها و سایه‌ها و بافت‌های ظریف تولید می‌کردند. طرح‌های گل ژاپنی اغلب از تغییرات فصلی و زیبایی‌های طبیعت الهام گرفته می‌شد. در هند، الگوهای الهام‌گرفته از گل‌ها را روی پارچه‌هایی رنگارنگ با بافت و گلدوزی‌های پیچیده به کار می‌بردند یا طرح‌ها را با استفاده از قالب‌های چوبی روی پارچه‌های پنبه‌ای چاپ می‌کردند. نقوش و گلدوزی‌های گل هندی متنوع و رنگارنگ، تاحدودی منعکس‌کننده تغییرات منطقه‌ای، همچنین متأثر از برخی فرهنگ‌های همسایه از جمله ایران بود. برخی از رایج‌ترین گل‌های مورد استفاده در منسوجات هندی، نیلوفر آبی، گل همیشه بهار، یاس و رز هستند. یکی از اولین نمونه‌های گلدوزی در جهان با الهام از طبیعت چین نشأت گرفته است؛ جایی که

پارچه‌های ابریشمی از قرن هفتم قبل از میلاد با گل‌ها و مناظر طبیعی تزئین می‌شد. نقوش گل چینی اغلب معانی نمادین داشتند، مانند گل صد تومانی برای ثروت، نیلوفر آبی برای خلوص و گل داودی برای طول عمر. به همین ترتیب، گلدوزی چینی تحت تأثیر بودیسم، تائوئیسم و آیین کنفوسیوس بود و جنبه‌های مختلف زندگی و فرهنگ را منعکس می‌کرد.

ورود گل‌ها به دنیای مد

در تاریخ اروپا، نقش گل و گیاهان روی پارچه‌ها یا لباس‌ها خیلی به ندرت در خارج از دربار سلطنتی یا کلیساها دیده می‌شد. به نوعی می‌توان گفت که این نقش و طرح‌ها فقط به مراسم و مکان‌های مذهبی و دربار اروپاییان ارتباط داشت. پس از جنگ‌های صدها ساله میان فرانسه و انگلستان، دوک نشین بورگوندی، هلند و فلاندر تجارت با ایتالیا و بخش‌هایی از آسیا را در انحصار خود درآورد و پای منسوجات مجلل فراوان از آسیا به اروپای شمالی باز شد. بتدریج در ایتالیا، منسوجات شرقی با تزئینات غنی به عرصه مد و کمد

تاریخچه گلدوزی در ایران

در ایران طرح‌های روی لباس‌ها اغلب از باغ‌ها، معماری و فرش‌های ایرانی الهام گرفته می‌شد. با خروج از سبک زیبایی‌شناسی طبیعی هند و ژاپن، نقوش گل ایرانی معمولاً تلطیف شده و به نوعی هندسی بوده است. طرح‌هایی که منعکس‌کننده علاقه ایرانیان به ریاضیات، تقارن و ظرافت هرچه بیشتر است. پارچه‌های گلدار ایرانی اغلب از ابریشم یا پشم با رنگ‌های طبیعی تهیه می‌شدند. در مقاله‌ای با عنوان «مبانی نظری طراحی مد لباس زنانه در الگوی ایرانی-اسلامی» آمده: ایرانیان از نقوش انتزاعی یا استیلیزه در تزئینات لباس‌ها بهره می‌برده‌اند. استفاده از نقوش انتزاعی همچون اسلیمی و ختایی و بته جقه در بافت پارچه‌ها و انواع ظریف‌دوزی بر لباس‌ها رایج بوده است. این طرح‌ها با اقتباس از گل و گیاهان، متناسب با ذوق و سلیقه مردم نواحی مختلف طراحی می‌شد. این نوع تزئینات هم به صورت تکرار نقوش در سطح کل پارچه و هم به صورت رودوزی سرتاسری یا در بخشی از لباس کاربرد داشته است.

معانی گل در مد مدرن

طرحی که زمانی نمادی از جایگاه و وضعیت اجتماعی بود، بشدت جنسیتی، پیچیده و مملو از معانی شد و ما درک ناخودآگاهی از برخی از آنها داریم. گل‌ها به عنوان جزئیات تزئینی، انتخاب واضحی برای اکثر طراحان هستند. در کل نمی‌توان تأثیر متقابل بین معانی گل‌ها بر استفاده مدرن از آنها در عرصه مد را انکار کرد. برای مثال لباس‌های عروس بیشتر دارای گل داودی سفید هستند زیرا نشان دهنده وفاداری، خوش‌بینی، شادی و عمر طولانی است. به همین ترتیب، گل مروارید معمولاً روی لباس کودکان یافت می‌شود، زیرا نماد بی‌گناهی و پاکی است. گل داودی قرمز حاوی پیام رمزگذاری شده به معنای «دوستت دارم» است که اگر با بلوط یا میخک پاسخ داده شود، یعنی محبت شما را رد می‌کنم!

آینده گل‌ها در مد

در کل می‌توان دریافت که گل‌ها یک زینتی کامل برای ما هستند. از لباس گرفته تا اکسسوری و جواهرات باید از زیبایی گل‌ها تقدیر کرد که می‌تواند پیام‌های پیچیده‌ای را منتقل کنند. همان طور که فرهنگ‌های جهان گسترش می‌یابد و ما بیشتر درباره معانی مختلف و گل‌های عجیب و غریب می‌آموزیم، به نظر می‌رسد که استفاده از گل‌ها در مد ادامه خواهد یافت. تداعی‌های جنسیتی سخت‌گیرانه در این زمینه بتدریج در حال فروپاشی است و مردان به‌طور فزاینده‌ای راحت‌تر از گل‌ها و رنگ‌هایی مثل صورتی و دیگر نمادهای قدیمی استفاده خواهند کرد. این در حالی است که گلدوزی سنت‌هایی خاص را حفظ می‌کند، همان طور که الگوهای تاریخی باید حفظ شوند.

گل در طراحی و گلدوزی قرن بیستم

طراحی گل هنوز یک روند رایج در مد امروز جهان به شمار می‌آید و منحصراً به یک کشور یا سبک لباس یک شهر تعلق ندارد. پارچه‌های گلدار را می‌توان در کمد لباس‌های کسانی پیدا کرد که به ظاهری ظریف، شاعرانه و مدرن علاقه دارند. می‌توان انواع طرح گل را روی لباس‌های شب، لباس‌های اداری زنانه، تیشرت‌ها و دیگر لباس‌ها مشاهده کرد. در واقع قرن بیستم شاهد انبوهی از پیشرفت‌های فنی و طراحی بود که صنعت پوشاک را متحول کرد. توانایی تولید انبوه لباس و پیشرفت ماشین‌آلات و طراحی مواد به این معنی بود که طرح گل‌ها و گلدوزی‌ها در دسترس همه قرار بگیرد. طرح‌های دقیق‌تر با جزئیاتی ظریف و پیچیده از طریق چاپ روی پارچه با وضوح بالا امکانپذیر شد و دست طراحان برای تولید گل‌های جذاب باز شد.

نقوش طبیعت‌گرا

با نگاهی به لباس‌هایی که از دوره‌های مختلف ایران باقی مانده، انواع نقوش طبیعی مانند نقش انسان، جانوران، گل‌ها و گیاهان مختلف روی پارچه‌ها طراحی می‌شده است. در آثار برجای مانده اغلب شاهد تکرار نقوش حیوانات و انسان در سطح پارچه هستیم. نقش‌هایی ترکیبی از جانوران یا ابداع جانوران افسانه‌ای مانند اژدها و سیمرغ از مهم‌ترین عناصر زینتی هنرهای ایرانی به شمار می‌آید. درباره نقوش هندسی هم می‌توان گفت که اشکال هندسی رایج‌ترین نوع ظریف‌دوزی در تزئین لباس‌های اقوام محلی ایرانی تلقی می‌شود. طرح‌های هندسی بیشتر در لباس ترکمن‌ها و پارچه‌های زربفت به چشم می‌خورد.